

“LIESMA” LAIKA UPĒ

Antra Lāce,

laikraksta “Liesma” redaktore no 1989. līdz 2018. gada februārim

PIRMS

Kad pirmoreiz, necik ilgi pēc vidusskolas, ieraudzīju ne visai glīto padomjlaika būvi — balto ķieģeļu trīsstāvu namu toreizējā Andreja Upīša ielā —, vēl nezināju, ka tajā paies lielākā un labākā daļa manas dzīves. Tā māja (kopš 2024. gada adrese ir: Ziemeļu ielā 7) stāv joprojām, kaut arī sešdesmito gadu sākuma celtniecības paradumi un tikumi ēkai bija nosprauduši ne to gaišāko likteni. Valmierai tik ļoti vajadzēja jaunu tipogrāfijas ēku, ka ar toreizējā tipogrāfijas direktora Edgara Avotiņa un atbalstītāju enerģisko darbību to uzcēla salīdzinoši ātri. Iepriekšējā spiestuve atradusies tur, kur pašlaik Valmieras teātra “Kurtuve”, bijusī pilsētas katlumāja. Tagad reizēm var pabrīnīties, kā senilais nams vēl turas, bet 1964. gadā, kad to nodeva ekspluatācijā, prieks bija daudziem: tipogrāfija tika pie jaunām iespiedmašīnām un citām iekārtām, bet ēkas augšējos stāvos uz ilgu palikšanu iekārtojās Valmieras rajona laikraksta “Liesma” redakcija. Tas bija laiks, kad mūsu tipogrāfijas cehos par ofseta iespiedumu neviens vēl i nesapņoja tāpat kā par datoriem, avīzes virsrakstus iespaidīgā svina kastē pa burtiņam vien salika burtliči un droši vien arī rotācijas mašīnas skaitījās gana labas. Laikmetu griežos pārvērtās ne vien cilvēki un tehnoloģijas, bet arī vecais nams, kas atjaunotās Latvijas laikā nonāca privātīpašumā un tika pie daudziem īrniekiem — pilsētas centrs kā nekā. Tipogrāfijas pakalpojumi tagad pieejami vairākās citās vietās pilsētā, savukārt mūsu laikrakstu tāpat kā apkārtējo novadu avīzes iespīez Rīgā, Mūkusalā.

Nekas jau nerodas tukšā vietā. Latviešu grāmatai šogad atzīmējam piecsimt, latviešu avīzniecības vēsture arī ir bezgala interesanta, bet nevar noliegt, ka tajā gana cienījama vieta ir arī Valmierai. Varbūt nav tik svarīgi, no kura laika pareizāk būtu skaitīt un vai kāda lielāka nozīme ļaužu apgaismībā aizpagājušajā gadsimtā bijusi pirmajiem kalendāriem, *padomniekiem*, *vēstulniekiem* utt., jo tāpat skaidrs, ka tautas kultūras attīstībā un pašapziņā rakstītajam/drukātajam vārdam bijusi izcila loma arī šajā formā. Rakstītie avoti liecina, piemēram, ka jau 19. gadsimta beigās Valmierā iespiestas grāmatas, kalendāri, pastkartes, bet 1898. gadā izdevējs Gustavs Treijs aizsācis pirmo vietējo nedēļas avīzi — “Valmieras Ziņojumu lapu”, kas 1907. gadā pārtapusi “Valmieras Ziņotājā”. Nav grūti iedomāties, cik attāla tur varētu būt līdzība ar laikrakstu vēlāko gadsimtu izpratnē, visticamāk salīdzinājumam drīzāk varētu derēt tādi tālaika izdevumi kā “Sapņu grāmata”, “Mīlestības vēstulnieks” “Mājas dakteris” un citi līdzīgi derīgu padomu krājumi, lielākoties mājāsaimniecībā. Valmierā tolaik drukātas arī nošu grāmatas.

Latvijas brīvvalsts gados vietējā avīze “Valmierietis” nebijušu popularitāti ieguva ar pilsētnieku sporta sasniegumu ātri un jūsmīgi atainojumi. “Nekad vēl Valmierā nav bijušas starptautiskas sacīkstes ar pasaules rekordistu piedalīšanos,” pauda avīze 1931. gada vasarā un turpmākajos gados cītīgi sekoja līdz katram Jāņa Daliņa solim, līdz 1934. gadā visi Latvijas rekordi soļošanā piederēja valmieriešiem — Jānim Daliņam, Alfrēdam Dūrēnam un Rūdolfram Zirdziņam, bet 1937. gadā Valmieru jau nodēvēja par Latvijas soļošanas sporta galvaspilsētu...

MŪSĒJIE. SAVĒJIE

“Liesma” tāpat kā citas Latvijas reģionālo laikrakstu redakcijas kaut kādā mērā varētu līdzināties vilcienam. Viens tajā iekāpis agrāk, otrs pēc tam, cits vēl vēlāk, tomēr visi dodas apmēram vienā virzienā. Kad pajautāju savējiem, ar ko katram vispirms saistās “Liesmas” vārds, no daudziem dzirdēju: mēs esam kā ģimene, kopā darbā, priekos un bēdās.

Tagad, zināmā mērā no attāluma skatot, apzinos: drusku idealizēju, bet tā jau mēdz būt. Tik ilgi pavadījām kopā, ar lielu daļu no mūsējiem — gadus trīsdesmit. Cauri “Liesmas” redakcijai gājuši vairāki desmiti jauno un *trako*, lēno un prātīgo, *zaļo* un pieredzējušo, un katrs savu nospiedumu atstājis.

Jauno frakciju varētu veidot tik zīmīgo 70. gadu personāži. Lielākā daļa no tiem, kuriem vārdi “žurnālistika” un “redakcija” saistījās ar kaut ko drusku noslēpumainu un pievilcīgu atšķirībā no tālaika padomiskā pelēcīguma. Uzreiz jāsaka: redaktors Vilis Liepiņš centās jaunos piesaistīt un nojauta, kur varētu būt lietaskoks, un lielākoties nekļūdījās. Gribētāju netrūka, un gadījās, ka cilvēks palika uzticīgs žurnālistikai visu mūžu. Gunta Matisone, kas pašā jaunības plaukumā savā džemperī ieadīja pašas dievinātā Ingus Pētersona dziedāto *Nenes zvaigznes istabā*, sāka savu ceļu “Liesmā” un turpināja televīzijā, un turpina vēl tagad, 2025. gadā; vēlāk Jānis Motivāns caur “Liesmu”, vēlāk “Cīņu” un “Dienu”, rūdījās sabiedrības politiskajām un sabiedriskajām pārmaiņām. Viens no redakcijas *visstabilākajiem* cilvēkiem joprojām ir Ingrīda Kopmane, kas par mūsu avīzes valodu un šajos laikos arī par tehnisko izpildījumu rūpējas jau kopš 1973. gada.

Andis Sedlenieks, Sanita Cekule, Jānis Motivāns, Vita Blate, Viesturs Dūle, Antra Tāluma, Sandris Sabajevs, Dzintars Močs, Antis Lūsa, Ilze Mitāne, Jānis Līgats, Maira Zaķe, Linda Upleja, Aija Ose, Ginta Riekstiņa. Šo cilvēku vārdus atceros kā ar “Liesmu” saistītus ilgāku vai īsāku laiku, un lielākoties viņi vēlāk izvēlējušies žurnālistikas videi līdzīgus darbus.

Redakcijas darbā vienmēr nozīmīga vieta bijusi mūsu tehniskajiem darbiniekiem — lieliskajiem šoferīšiem Aivaram Miķelsonam un Elmāram Jurkānam, datorsalicējam Gundaram Bāliņam, fotogrāfam Aleksejam Koziņecam. Tagad mūsu automašīnas stūre jau daudzus gadus ir Ārijas Romanovskas rokās, un domāju, ka šai ziņā esam apskaužami: žurnālista darbu izprot un atbalsta profesionāls, ieinteresēts fotogrāfs un autovadītājs vienā personā.

Pastāvīga rezerve “Liesmas” *tehniskajam korpusam* vēl redaktora Liepiņa laikā bija tagadējās Valmieras ģimnāzijas absolventi (redaktora dzīvesbiedre bija šīs skolas latviešu valodas skolotāja). Bezbēdīgo, bohēmisko gaisotni redakcijā spēkā uzturēja lielākoties jaunieši, precīzāk, meitenes. Un bohēmai, kā zināms, laiks vienmēr atrodas.

Pieredzējušo frakciju, sauksim to tā, 70. gados veidoja žurnālisti Vilis Liepiņš, Aivars Ustups, Hermanis Hercbergs, Vija Ziediņa, Ināra Ceriņa, Maija Streiča, Valentīna Brūniņa, Rūta Pūre, Gaida Liepiņa, Māra Rone. 80. gados iepazīnām Ilmāru Eglīti, Lindu Upleju, Sanitu Cekuli, Solveigu Boicovu, Gunti Vīksnu, Vitu Blati, Jāni Motivānu un citus jaunus cilvēkus. Tiesa, ne visi vēlāk strādāja žurnālistikā, tomēr ticu, ka viņos palika kaut kas no “Liesmas”. Ar laiku ieviesās burvīga tradīcija: gada pēdējā ballītē *uzņēmām kolektīvā* jaunos, kuri mums bija pievienojušies tajā gadā. No stīva svinīguma tajās reizēs, viegli iedomāties, nekā gan nebija, bet satraucošākais brīdis *jaunajiem* izrādījās — neapjukt atbildēs uz jautājumiem, kuru asprātīgākajos autoros visticamāk stabili bija Jānis Līgats un Māra, vēlākajos gados — Vladimirs jeb Valdis, mūsu datortīkla administrators, vīrs ar dabas dotu humora izjūtu.

Pilnīgi iespējams, rodas jautājums: ja visi šie lieliskie cilvēki strādāja padomju valstī redakcijā, kuras avīzes galviņā līdz pat 80. gadu beigām bija piesaukti *visu zemju proletārieši* utt., kā tad bija Atmosdas laikā un brīvajā Latvijā? Domāju, ka disidenti nebijām, bet — padomju laikos paralēli pastāvēja divas atšķirīgas pasaules izjūtas, un tas ļāva saglabāt savu cieņu arī diezgan tumšos laikos. Vienkāršojot — “augšas” dzīvoja savu dzīvi, “apakšas” savējo. Kad atmirdzēja atmoda, latvietis saprata: tā ir manējā, tas būs brīvas Latvijas laiks. Mūsu kādreizējais redaktors diemžēl pārcentās, mētājoties ar padomju lozungiem un sparīgi karojot pret reliģiju. Tādēļ ir neērti skatīties 60. gadu “Liesmas” pirmajās lappusēs ar TASS ziņu virsrakstiem, bet — visticamāk viņš bija čekas salauzts cilvēks un centās attaisnot “partijas un valdības” cerības. Tomēr redaktors nepārmeta, ja kādā mūsu rakstā šīs pārcentības trūka, labot/uzlabot nelika, turklāt savus darbiniekus viņš vienmēr aizstāvēja arī situācijās, kad kaut kas nebija patīcīgs t.s. “Baltajam namam”. Viņš kaut kā prata sabalansēt (reizēm, lai piedots, idiotiskās varas līnijas) ar lasītāja dabiskajām vēlmēm pēc kaut kā cilvēciska, personiska.

MĀRA, SIA “IMANTA info” valdes priekšsēdētāja, žurnāliste. Redakcijā no 1972. un pēc studijām universitātē no 1977. gada.

— PRIEKS par to, ka šī ir mana vienīgā darba vieta nu jau gandrīz 50 gadu garumā.

LEPNUMS par mūsu komandas prasmi tik ilgi noturēties godīgā mediju tirgus konkurencē, kur mūsu stiprā puse bija un ir Profesionalitāte un žurnālistu oriģinālo autordarbu raža, kuru nav kauns tirāžēt un pārdot.

SKUMJAS, tādēļ ka to, ko noturējam godīgā mediju konkurencē, nu diemžēl neatgriezeniski zaudējam Latvijas pašvaldību piekoptajā mediju telpas kropļošanā, par nodokļu maksātāju naudu radot negodīgu konkurenci. Arī Valmieras novada pašvaldība, izdodot savu bezmaksas info žurnālu, ir panākusi, ka šo pastāvēšanas cīņu “Liesmai” diemžēl nākas zaudēt.

GUNTIS. Žurnālists pēc aicinājuma, ceļu meistars pēc izglītības. “Liesmā” no 1988. gada.

- Par misijas apziņu? Jā, domāju, ka tāda ir. Cilvēks, kurš lasa drukāto presi, tai tic, tā tad uzskata, ka es nemeloju. Mani uzskati gan ne vienmēr sakrīt ar oficiālo viedokli... Es domāju, ka jāprot salikt pareizos akcentus un jāparedz savas publikācijas sekas.

Ienācu redakcijā, stabilā kolektīvā, tāds kā svešķermenis: biju tālu no darba kabinetā, siltumā un sausumā, jo pēc izglītības esmu ceļu meistars, kam darbs jebkuros laika apstākļos. Ne dienu neesmu nožēlojis! Bet no pirmajiem gadiem redakcijā atceros: kardinālais pavērsiens bija datoru laika sākums, jo sāku taču ar rakstāmmašīnu... Atceros paniskās bailes, kad likās, ka ne īstais datora taustiņš nospiests, un prieku, kad varēja brīvi rīkoties ar tekstu, labot, papildināt, izmest...

Man kā žurnālistam vissaiostošākais ir brīvais režīms: strādā kaut brīvdienās, bet jaukā vasaras pēcpusdienā, ja esi visu izdarījis, vari braukt uz ezeru! Vien jāatceras, ka nevari pievilt ne sevi, ne kolēģus: ja esi materiālu solījis, tam jābūt, jo avīze ir kopdarbs! Mana priekšrocība ir pašam izvēlēties, kurp braukt un ar ko runāt, pats arī fotografēju.

BAIBA. Pēc *papīriem* SIA *Imanta info* grāmatvede, pēc izglītības ekonomiste (biznesa ekonomikas studijas Jelgavā), pēc aicinājuma finansiste. “Liesmā” no 1989. gada.

- Mūsu kopējā ceļā bijuši gan kritieni, gan cēlieni, bet man “Liesmas” vārds saistās ar stabilitāti. Man redakcija ir pastāvīga, nezūdoša vērtība, vieta, kam esmu piesaistīta, un veids, kā savas zināšanas un prasmes varu likt lietā. Es domāju, ka mūsu kolēģi ir kā sava veida ģimene: kopā darbos, priekos un bēdās.

INITA, reklāmas daļas vadītāja, redakcijā no 1982. gada:

- Es domāju, ka “Liesmas” vērtība visos laikos bijusi un paliek — žurnālisti. Viņi veido avīzes seju, pēc viņu rakstītā lasītāji mūs vērtējuši. Atceros, kā strādāja žurnālistes Ināra Ceriņa un Maija Streiča. Tāpēc paldies arī tiem, kas nu jau vairs ikdienā nav ar mums, bet ar savu paraugu mācījuši attieksmi pret darbu jaunajiem.

ŽURNĀLISTAM ACIS VAĻĀ

Kaut tu pārmaiņu laikā dzīvotu! — esot bijis tāds nelabvēlīgs teiciens. Žurnālistiem drīzāk otrādi: tie ir interesanti un aizraujoši gadi, un tāds arī bija laiks, kad reģionālajā presē sāka strādāt manas paaudzes kolēģi. Ko tik visu neesam piedzīvojuši — no *perestroikas* līdz *Atmodai*, no barikāžu dienām līdz neatkarīgas valsts atjaunotnei un pirmajām grūtībām, no deviņdesmito gadu reketieriem līdz politikas līkločiem gadsimtu mijā un virtuālās pasaules uzvaras gājienam, valdību un banku krīzēm, un pandēmijai. Tam visam līdzī dzīvojusi Latvijas reģionālā prese, ik pa laikam dzirdot

kādu *krā*, *krā* par laikrakstu bēdīgo galu interneta laikmetā, kas gan vismaz pagaidām tā īsti nav piepildījies.

Uz laiku starp mūsu “Liesmas” četrpadsmito un piecpadsmito tūkstoši (tobrīd četrreiz nedēļā, 205 numuri gadā) var paskatīties arī no citas puses: kā jauni cilvēki laikraksta redakcijā pirmoreiz saskaras ar žurnālistikas praktisko pusi. Viens tajā ierauga iespējas izteikties, otrs atklāj, ka ir interesanti intervēt svešus cilvēkus, trešais saprot, ka šī *spēlīte* nav viņam. Augstskolā vai koledžā mācītais kādreiz tā arī paliek tikai teorija vien tādēļ, ka censonim var būt laba angļu valoda, bet gaužām pieticīga un plakana dzimtā, latviešu... jo pamatskolā tādi vārgi pamati ielikti un vidusskolā nu jau daudziem šķiet, ka angļiski sazināties ja ne vieglāk, tad vismaz stilīgāk. Mēdz būt arī otrādi: pamostas radošums, cilvēks atrod sevi.

Tai pašā 2017. gadā, kad janvārī svinējām četrpadsmit tūkstošu numuru, redakcijā ienāca septiņi jaunieši no Vidzemes Augstskolas (ViA) 1. un 3. kursa: Zane, Regīna, Anete, Lāsma, Sindija, Matīss un Ilanda. Pie praktikantiem bijām raduši jau gadus desmit, viņu skaits ikvasar mainījās, parādījās Rīgas koledžu audzēkņi. Viņi bija ļoti dažādi, bet visi — interesanti. Vairāki arī vēlāk strādājuši žurnālistikā vai sabiedriskajās attiecībās, “Liesmā”veidoja ViA Lapu. Citgad pie mums karstajās vasarās rosījās Arita Smalkā, Anete Gluha, Signe Krūzkopa, Ingus Bērziņš, Vera Grāvīte, Elīna Kristiņa, Jevgeņijs Klimanovičs, Artjoms Osis un daudzi citi, kuru vārdus bija patīkami pēc gadiem sastapt žurnālistikā vai kādā līdzīgā *lauciņā*. Mūsējie!

No savādā, attālinātā kovida pandēmijas laika vārdiņiem mans mīļākais bija *tiešsaiste*, lai gan ar reģionālo presi tam maz sakara. “Liesma” (arī “Valmierietis”, protams) centās būt

tiešsaistē ar savu Lasītāju: par spīti norobežotībai, izolētībai un maskām žurnālistu acis ir vaļā un redz to, kas virtuālajā dzīvošanā ne vienmēr sasniedzams: tuvāko, mūsējo. Nu — tagadējā Valmieras novadā.

DIENASGRĀMATA SEV jeb TRAKIE DEVIŅDESMITIE

Liekas, 1988. vai gadu vēlāk bariņā radās doma par redakcijas dienasgrāmatu, ko kolēģi, ne tikai žurnālisti — piemēram, divi vai trīs ik gadu pēc kārtas — rakstītu un gada beigās kopīgi izlasītu. Notikumi bira kā no pilnības raga, *trakajos deviņdesmitajos* bezmaz katra diena iepriekšējo dzīvi tā vai citādi sapurināja. Nav grūti iedomāties, ka tik gludi negāja vis. Radošās iedvesmas mirkli šad tad apciemoja gan, sevišķi smieklīgākos brīžos, kad ne reizi vien izskanēja jautājums: kurš šogad raksta dienasgrāmatu?, bet kopumā galvenā rūpe jau tomēr bija par nākamās dienas avīzes numuru. Toties tradicionālajā Vecgada pēdējās darbdienas saietā dienasgrāmatas lasīšana izvērtās par siltu un jautru kopības brīdi. Pašiem sev jau vien bijām rakstījuši.

Mūsu bariņš tolaik bija krietni lielāks, un bez kurnēšanas rakstīšanā iesaistījās arī tehniskie darbinieki. Kādus tik domu graudus un mirkļu pierakstus dienasgrāmatu lapās atstājuši kolēģi, kuriem galvenie darbi saistījās ar “Liesmas” vizuālo izveidi, foto, auto, reklāmu, grāmatvedību...

Palasīsim.

2. janvārī 1990.

*Pirmā darba diena redakcijā Andrim Briedim.

*Pirmais kuriozs šogad. *“Laikraksta “Liesma” redaktorei. Par 1989. g. 30. decembra laikrakstā ievietoto reklāmas dzejoli “Možums par 54 rubļiem” š.g. 03.01. kooperatīvs ar pārskaitījumu Nr.2 iemaksāja redakcijas kontā Rbļ. 54,-. Minēto summu lūdzam izmaksāt kā veicināšanas prēmiju dzejoļa autoram G. Untam. Pateicamies un uz turpmāko sadarbību. Ar cieņu kooperatīva pr-jis /paraksts/.*

Ne autors, ne kolēģi tā arī nesaprata, ko nozīmē “reklāmas dzejolis”. Laikam taču kaut kas labs...

Spriežot pēc pseidonīma, autors visticamāk varētu būt bijis Guntis.

16. janvārī.

Šodien rajona padomes deputātu pirmajā sesijā, izskatot mūsu redakcijas iesniegumu, tiek nobalsots par to, ka turpmāk “Liesma” NAV Latvijas komunistiskās partijas Valmieras rajona komitejas un Valmieras rajona Tautas deputātu padomes, bet IR Valmieras rajona laikraksts.

Piektdien, 19. janvārī, avīze iznāks ar jauno “galvu” un devīzi VIENOTI LATVIJAI! Cik zinu, mēs Latvijā bijām pirmais reģionālais laikraksts, kurš uzdrošinājās izmest mēslainē visu zemju proletāriešu savienošanos, kaut arī sekoja nedraudzīgs aicinājums uz vizīti t.s. “Baltajā namā”. Ja kāds, kas vēlāk šo lasīs (cerams?), nezina: toreiz visām avīzēm arī Latvijā šis sauklis par proletāriešu savienošanos kā devīze bija ... obligāts.

Cerams, ka vēl pēc kādiem gadiem 50 *dāma* būs pietiekami cienījama, lai savu galvu negrozītu vēlreiz.

18. janvārī.

Latvijas Universitātes students Andris Grīnbergs pirmo prakses dienu redakcijā pavada pie *UNIS tbm de Luxe*, rakstot un pārrakstot dzejoļus. Nodots Ināras Ceriņas maigajās un gādīgajās rokās. Pēcpusdien paspēja pabūt Lauktechnikā — reportāžai.

P.S. Tad mēs vēl nezinājām, ka pēc gadiem ANDRIS AKMENTIŅŠ kļūs par vienu no izcilākajiem savas paaudzes jaunajiem dzejniekiem Latvijā. Mēs viņu vienkārši mīlējām. Valmierietis, pašu mācīts puisis. Bet “UNIS tbm de Luxe” bija koši sarkana, viegla un glīta... rakstāmmašīna. Datoru ēras pirmsākumos to atdevām Valmieras muzejam, bet par vērtīgāku uzskatījām kādu respektablu starpkaru laika rakstāmmašīnu, ko redakcijas vīrieši savā kabinetā saudzīgi uzcēla uz skapjaugšas. Relikvija.

22. janvārī. Neoficiāla “Liesmas” tiesāšana sociālās nodrošināšanas nodaļā sakarā ar Maijas rakstu “Vainīgais atrasts: ārste!” Tiesāšana neizdevās, jo ar dzelzsbetona argumentiem un šarmantu savaldību par žurnālistiem iestājās Grieta Ore un Kārlis Greiškalns. Patieso ainu rādīs kompleksā revīzija.

23. janvārī.

Vēsturiska diena: neiznāk neviena republikāniskā avīze — nav papīra. Mums vēl ir.

24. janvārī.

Tere! Tervist!

Vai Gauja pie Valmieras arī ārā no krastiem? Vai “Liesmai” papīra pietiks? Vai Latvijas Alksnim arī ir kruķi padusēs tāpat kā mūsu Koganam?

Šie ir tikai daži no jautājumem, kuri bira uz liesmiešiem, kad pēc dažu gadu pārtraukuma atkal iegriezāmies pie draugiem: Vīlandes “Sakala” redakcijā iesoļoja trīs parlamentārieši Antra, Jānis un Māra. Viss kārtībā! Igaunī bija aizkustināti un sajūsminājās par uzaicinājumu maijā vilandiešiem ciemoties Valmierā. Draudzība ar sirsnīgajiem kolēģiem *Estimaa* turpināsies!

30. janvārī.

“Liesma” sirsnīgā nekrologā atvadās no kultūras cilvēka Andreja Kursīša, citējot dzejnieku Gunāru Freimani, kurš par viņu mums reiz redakcijā teicis: “Ir cilvēki, kuru priekšā noņemu cepuri, bet ir cilvēki, kuru priekšā esmu ar mieru to izdarīt divreiz.”

27. februārī.

Tieši Meteņos, briesmīgam vējam caurpūšot, pulksten 12 visā rajonā tiek uzvilkti sarkanbaltsarkanie karogi. Arī dažiem mūsu pārstāvjiem klātesot.

Kad Meteņos vējains, tad auksts pavasaris. Un rīt būs Pelnu diena.

Nekas. PLĪVO.

5. maijā.

Vakar, 4. maijā, bija pirmā Preses diena pēc vairāku gadu pārtraukuma. Pirmā atjaunotās Latvijas neatkarības diena.

Esam kaimiņu rajonā, Rūpniekos, kurp gādīgi aicinājis mūsu *rūpnieks* Guntis. Tas ir pasaules malā, mežu un ezeru/dīķu vidū, paradīzes priekšnamā. Jānis un Rūta iesēdināja mūs savos privātlimuzīnos (jo redakcijas “bobis” vairāk plīst nekā ripo), Aivars noķēra četras dižas līdakas, Ināra izvārīja pasakainu zupu un iemarinēja šašliku, Inita, Māra un Maija klāja galdu... un mēs pārējie bijām tur klāt.

Saule rietēja, ezers lejā mirdzēja, un mēs bijām laimīgi. Jo nupat (Latvijas TV septiņos vakarā) bija brīdis, kad kāds maģisks neredzams spēks mūs uzrāva kājās un lika dziedāt līdzī: Dievs, svētī...

Latvijas neatkarība ir pasludināta.

Vai mēs būsim brīvi? Brīvi?

Cik gadu vajadzēs, lai to iemācītos — un vai neatkarība ir tas pats, kas brīvība — to vēl redzēsim. Bet šodien mēs esam laimīgi. Mums ir Latvijas Republika. Vismaz vārdos.

15. maijā.

Šodien melnie spēki bija tuvu tam, lai Latvijā izdarītu apvērsumu. Un tas nebūtu salīdzināms ar šo datumu 1934. gadā: melns, asiņains, aziātisks, mūsu tautu iznīcināt gribošs.

Palīdzēja milicija (!) — “melnās beretes” (!!!) — un šis apbrīnojamais — kultūrā, savaldībā, īpašā gaismā — cilvēks Anatolijs Gorbunovs.

Dievs, svētī Latviju!

23. maijā.

LITTA licence izdevējdarbībai Nr. 00071, izsniegta 3. 04. 90. izdevniecībai “Avīze”, ir mūsu rokās. Tā ka nevienam *partkomam* vai *ispolkomam* vairs nepienākas pieteikt izdevējtiesības uz “Liesmu”.

Bet arī neviens par mums rūpi netur. Nūjai divi gali. Braucam ar antīko padomju “bobi” un sapņojam par jaunu autiņu. *Piezīme vēlāk: “bobi” Jāņu vakarā satilpām padsmī un galā, tas ir, kolēģa Jāņa laukos, nokļuvām. Atpakaļ arī.*

30. maijā.

Atkal skan: “Tere!” Mūsu mīļie no Vīlandes redakcijas atkal ir Valmierā. Mūsu koridorā izkārts Gunta rakstīts sveiciens ”Tere, vaba eesti!” /Sveiki, brīvie igauņi! Kā parasti skan ovācijas, mīļi vārdi...

Igaunīši bāleliņi skatīja Valmieras mākslas skolu, ēdām gardas pusdienas restorānā. Vēlāk braucām uz Vaidavu — bijām keramikas cehā, tad pie kāda šīverīga jaunsaimnieka, tur baudījām arī pa alus kausam, vakars izskanēja ar dziesmām, dančiem un apdāvināšanos kādā pagrabiņā. Atvadījāmies, lai atkal tiktos un stiprinātu draudzību.

18. jūnijā.

Saņēmāmies: tagad vai nekad! Ekskursija — šoreiz uz Latgali — izdevās. Laiks izciešams, autobuss labs un Latgale brīnišķīga. Bijām cepļos pie Čerņavska un Ušpeļa, čučējām Rēzeknes internātskolā un Sauleskalnā, rāpāmies kalnos un laivojām pa Latgales dziļāko ūdenstilpni, bargam lietum līstot pusē ezera, kamēr Pūru famīlija palika sausi. Ārpusredakcijas līdzbraucēji komentēja: ar mums varot braukt, jo neviens nesteidzina, pa veikaliem neskrien un var labi paēst. Daudz redzējām — Jasmuiža, Aglona, keramika. Bet vietējie cilvēki saka arī tā: pēc četrdesmit piektā gada te viss uz postu vien gājis.

3. oktobrī.

Atbildes vizīte Vīlandē. Igaunų kolēģi palepojās ar kompjūteriem tipogrāfijā. Mums tas vēl ir nespējnieka sapnis... Kā parasti bija kopdziedāšana, sirsnīgas sarunas un šoreiz — torte varena rata lielumā. Viens otrs visai sekmīgi bija apmeklējis “tirdzniecības muzejus”, igauņi izlīdzēja ar vizītkartēm tāpat kā mēs viņiem Valmierā...

29. oktobrī.

Jau labu brīdi ik pa laikam Aivars mūs apžilbina ar kaut ko tādu — ārzemniecisku... Oh!

Un nu Viņš ir klāt. Galošās, jo ārā līst. Smīnīgs, jo trīsdesmitgadīgajā namā ož pēc Padomijas. Aizdomīgs, jo redaktore sēž sarkanā (!) krēslā un droši vien kāds no tā “izēsts”.

Bet galu galā izrādās — jauks zēns! Informācijas pilns un vienkāršs. No viņa uzzinājām daudz ko tādu, kas vispārējā Rietumu pielūgsmes eiforijā iemet kādu realitātes kancīti. Varbūt drusku pašķaidīja mūsu provinciālo domāšanu. Atvadām pasniedz vizītkarti sudrabkrāsas burtiem *With sincere thanks and appreciation*. Egons Kaimiņš. *Palieku cerībā, ka šī bija pirmā, bet ne pēdējā tikšanās.*

Dienasgrāmatas redakcijā tagad vairs neraksta, iespējams, arī covidpandēmijas apstākļi bijuši pie vainas. *Whatsaap* čatā apmaināmies ar informāciju, aktuālām vēstīm, jokiem, apsveikumiem — tāpat kā daudzviet. Vienā otrā personiskajā arhīvā vēl droši vien glabājas cita “avīze”, saukta *Dvinga*, ar ko parasti gada nogalē darbabiedrus aplaimoja Valdis — mūsu datorspeciālists, vīrs ar dabisku humora izjūtu un spēju saskatīt smieklīgo visnopietnākajās situācijās. Kādreiz viņš kaut ko izcēla arī no interneta dzīlēm, bet lielākoties komentēja pašu fotogrāfijas. Dziļā nopietnībā, protams. Katrai avīzei sava devīze, un nav nejaušība, ka šai, ko Valdis vairākus gadus sarūpēja īpaši Ziemassvētkiem, tāda bija *Vienmēr tvaikā!* Bet sižeti vienmēr bija īsti, ne speciāli sacerēti, — laikraksta tapšanā, pašu piedzīvojumos un nopietnajā ikdienā balstīti, tikai ar Valda īpašo *piegājienu*.

“IMANTA” UN VĀRDABRĀĻI

80. un 90. gadu mijā, kad padomju iekārta bija aizgājusi pa skuju taku, arī mums pienāca laiks domāt, kā strādāt, lai “Liesma” turpinātos: kas būs izdevējs. Tolaik līdz ar citu rajonu laikrakstu redakcijām bijām izdevniecības “Avīze”paspārnē, bet šāda forma neizrādījās dzīvotspējīga. Saimniekosim paši!

Ne mazāk svarīgs par jaundibināmās SIA misijas apziņu bija iestādījuma nosaukums. Tālu nebija jāmeklē, un — kādus vārdus tik nepārcilājām! Tas pats notika citās Latvijas reģionālo avīžu redakcijās, un daži mūsu gauži gribēti nosaukumi izrādījās jau *aizņemti*. Par laimi, citi patriotisko un latvisko vārdu kārotāji mūsu izvēlēto IMANTU vēl nebija iedomājušies. Jo senvēstures Imanta taču pieder Vidzemei, mūsējais! Drusku mulsināja gan pilsētas kultūras nama kora lepna vārds, bet dziedošie vīri acīmredzot izrādījās gana saprotoši. Tā 1991. gada decembrī tika oficiāli nostiprināta mūsu vēlme: būsim SIA “Imanta”. Dibinātājos bijām sešpadsmit redakcijā strādājošie — visi žurnālisti un lielākā daļa tehnisko darbinieku.

Vēsturiska atkāpe. Mūs iedvesmoja, protams, Imanta, kas *zem Zilā kalna dus*. Bet Valmierā pirmie bijuši bērni: 1935. gada 24. februārī ar šo vārdu te dibināts pirmais

mazpulks. Kā vēstījis tālaika “Valmierietis”, mazpulkā bijuši 80 aktīvi biedri. Otrā “Imanta” bijusi vietējā atturības biedrība, trešā, jau padomju laikos — pilsētas kultūras nama vīru koris.

Mainoties situācijai, *instancēs* kļuva zināms, ka vārdabralļi tomēr uzradušies — citās ražotājsabiedrībās, citās nozarēs. Lai kādu nesajauktu ar citu, bijām spiesti izvēlēties, un tā kļuvām par SIA *IMANTA info*. Valdes pirmais priekšsēdētājs vairākus gadus bija Guntis Vīksna, vēlāk un līdz šim laikam — Māra Rone. Mūsu laikraksta izdevējs ir Latvijas Preses izdevēju asociācijas biedrs.

Vēl cits stāsts varētu būt par mūsu SIA dibināto vietējo radio “Imanta”, bet tā darbību un norises sīki jau aprakstījusi Klāra Arefjeva divās apjomīgās grāmatās (“Kā klājas, valmierieti, gadsimtu mijā?” un “Man jautā: kā klājas?”), kurās publicētas katra mēneša pirmajā un trešajā trešdienā radio izskanējušās intervijas ar vietējiem cilvēkiem, tajās fiksēts arī būtiskais par šo darbīgo jauniešu grupu. Tā bija radoša un jauka sabiedrība! Lasiet paši, visticamāk gan šīs grāmatas, sava laika spogulis, varētu būt tikai privātīpašumā — relikvija taču. Kopumā raidījuma 10 gados radio “Imanta” ēterā izskanēja ap 200 intervijām.

NE TIKAI LAIKRAKSTS

“Sakārtota pasaule. Sakārtota domāšana, sakārtota dzīve, lūk, te viņa bijusi mūžu mūžos, tikai tā. Es to jūtu, kad staigāju cauri. Kamdēļ tos akmeņus lika tik vareņus, uz mūžīgiem laikiem, kilometriem garus? Tur taču ir ietverta visa mūsu planētas dzīvības pastāvēšanas jēga. Bija nozīme taisīt šādus milzīgus, gigantiskus pārkrustījumus, atstāt zīmes — likumus! Vārds “likums” cēlies kaut no šiem akmeņiem: nolika uz mūžīgiem laikiem — kad tu iesi garām, tad atceries.”

Tā rakstīja valmierietis/kaugurietis Ojārs Ozoliņš 2013. gadā iznākušajā grāmatā “Krīvu lāsts”. Vīrs, kura domāšanā un rīcībā bija daudzas neordinārs, izteiksmē vienlaikus skarbs un dziļš. Ozoliņu vērts te pieminēt tāpēc, ka “Liesmā” viņš bija saskatījis jaunu iespēju brīvi paust savus uzskatus un dalīties ar bagātību — zināšanām, ko bija krājis visu mūžu: no baltu tautu folkloras un mūsdienu vietvārdiem, zināšanām par vietējiem pilskalniem un senvietām līdz pasaules vēstures likumsakarību pierādījumiem. Ne visus tas interesēja, tomēr pievilka daudzus, un gadi pēc Atmodas bija pateicīgs laiks, lai cilvēki ieskatītos noklusētās/aizmirstās vēstures lappusēs, novērtētu latviešu folkloras vērtības un sameklētu ceļu uz kādreizējām svētvietām, kas aizaugušas. Dabas dots stāstnieka talants kopā ar mūža garumā krātajām vēstures zināšanām — tā Ojārs Ozoliņš kļuva par vienu no redakcijas ārštata autoriem. Mūsu SIA “Imanta” apgādā iznāca arī viņa grāmata, diemžēl tā tagad kļuvusi bezmaz vai par bibliogrāfisku retumu.

Savdabīgā retumu kategorijā var ieskaitīt arī vairākas no mūsu apgādā iznākušajām grāmatām. To sākums bija gan neparasts piedāvājums no autoriem un iespēja, gan žurnālistu interese par oriģināliem manuskriptiem, gan visbiežāk mūsu cienīto un mīlēto redakcijas draugu literārās izpaušmes. Bet pats sākums izdevējdarbībai bija tieši 1991. gada pavasarī, pārmaiņu laikā, vēl īsi pirms SIA “Imanta” dibināšanas, un tas

bija... recepšu krājums! Uz koši oranžās brošūras mīkstos vākos — vecmodīga pavarda zīmējums. Par “Pavarda grāmatas” saturu un noformējumu gādāja lieliska komanda: žurnālisti Māra Rone un Guntis Vīksna, korektore Ingrīda Kopmane, salikums tapa tepat Valmieras tipogrāfijā. Varu derēt, ka dažā labā Valmieras virtuvē vēl tagad ieskatās vienkāršajās receptēs, ko Māra ar apskaužamu rūpību un humora izjūtu bija izcēlusi no senām pavārgrāmatām, arī no Latvijas brīvvalsts laika žurnāliem “Sievietes Pasaule”, “Atpūta” un “Zeltene”, vēl papildinājusi ar vietējo *mērci*. “Metiens 10.000 plus 500 red.eks., izdod Valmieras rajona laikraksta “Liesma” redakcija”, iespiests Valmieras tipogrāfijā “Liesma”, — tā rakstīts. Lieki teikt, ka varenā (šodienas skatījumā) tirāža izkusa kā sviests uz pannas...

Nākamajā gadā pēc žurnālista Andra Brieža un vēsturnieka Laimoņa Liepnieka rosinājuma redakcija nu jau zem SIA “Imanta” (valdes priekšsēdētājs žurnālists Guntis Vīksna) karoga ķērās pie kā nopietnāka — trimdinieka, kādreizējā rūjienieša Jāņa Kārklīņa romāna “Latviešu Pūcesspiegēlis” atkārtota izdevuma divos sējumos, amizanta vēstījuma par neaizmirstamo Šanas virsaiti Valmierā, Poligrāfijas skaitļošanas centrā salikta un Rīgas Paraugtipogrāfijā ofsetiespiedumā nodrukāta. Mums bija ne vien teicama komanda — visus pat neuzskaitīt (tikai Šanas biedrības virsaitis vienīgais varētu saprast, kāpēc), tikai piebildīšu, ka ar kuplā metiena realizāciju neveicās tik spoži, kā sākumā cerējām. Tikai SIA “Imanta” valdes priekšsēdētājs Guntis, grāmatvede Baiba un “saimniecības” vadītājs Gunārs zināja tos *sāpju ceļus*, kas toreiz bija jāstaigā tādiem svētdienas izdevējiem, sākot ar papīra sagādi un beidzot ar cietvākos mirdzošo dārgo sējumu realizāciju. Bijām izmantojuši Valmieras muzeja krājuma bagātību, ilustrācijām arī Laimoņa Liepnieka, Romāna Dūņa un Tāla Pumpuriņa privātos arhīvus, mākslinieka Jāņa Tančera atbalstu. Otrais “Latviešu Pūcesspiegēļa” sējums iznāca 1993. gadā.

Jau raitāk veicās ar nākamo grāmatu “Virsdzīve” — burtniecieša, Latvijas armijas kapteiņa Jāzepa Ozoliņa atmiņām par bērnību un jaunību, pieredzēto divos pasaules karos un svešumā. To redakcijai sarūpēja virsnieka vecākais dēls burtnieciets Edmunds Ozoliņš. Šoreiz tirāža bija jau *mūsdienīgāka* — 750 eksemplāru, un šis izdevums bija pirmais mūsu pašu — Aijas Oses datorsalikumā, arī iespiests tepat Valmieras tipogrāfijā.

Vēlākajos gados pa reizei redakcija, pa reizei balstīja kāda vietējā autora vēlmi redzēt savu garabērnu ne tikai laikrakstā, bet arī grāmatā. Īstu pārļu jau nav bijis daudz, bet par tādu noteikti var uzskatīt “Vēsturi zem sliekšņa” 1993. gadā. Tie ir stāsti par veco Valmieru, tik dzīvi un interesanti, kā šodien rakstīti. Stāstnieki — Laimonis Liepnieks, Andrejs Kursītis, Jānis Kalnačs, Ojārs Ozoliņš un citi *guru* — tiešām *zinājuši drēbi* un pratuši pat it kā sausus faktus savērt vienkārši aizraujoši. No pieticīgās brošūras var smelt zelta vērtus vēstures faktus, un tiešām prieks, ka kolēģi veltījuši laiku, lai “Liesmas” rakstus par vēsturi izvēlētos, apkopotu, pieslīpētu. Kā teikts ievadā, *dažas publikācijas saīsinātas, atņemtas nodevas svešai ideoloģijai. Atklājies viens otrs jauns fakts, un saziņā ar autoriem tie ienākuši šajā grāmatā*.

Vēl tapuši daži izdevumi pēc autoru vai cienītāju lūguma, piemēram, rūjienietes Martas Grīnvaldes “Pulkvedis Banga”, bet ap gadsimtu miju sapratām, ka žurnālistiem tomēr svarīgākais ir laikraksts, un atlika tikai prieks par mūsu kolēģu vai redakcijas draugu literāro darbību: profesionālos apgādos iznākušas Andra Brieža, Tamāras Skrīnas,

Dainas Sirmās grāmatas, dzīvojām līdzī Māra Zariņa atmiņu “Nejauša mežinieka piezīmes” tapšanai, esam saglabājuši “Liesmā” literāro lappusi, par ko daudzus gadus pacietīgi un sirsnīgi rūpējās Aivars.

Ar mūsu redakcijas svētību dienasgaismu ieraudzījušas tādas grāmatas kā mūsu kolēģa Andra Brieža “Šitā, brāļi, dzīvodami”. Iespējams, ka žurnālistiem gana izpausties citā lauciņā, svarīgāks ir pats Notikums: ka grāmata dzimst joprojām, ka to lasa. Un vēl: *kas jau “Liesmai” cauri gājis, tas ir drošs*, tā vēsturnieks Laimonis Liepnieks 1997. gadā man rakstījis veltījumā savas grāmatas “Tēvu zemes novadā” titullapā. Tā salikta un iespiesta Valmieras tipogrāfijā, bet mēs tai bijām tikai lasītāji, tāpat kā vairākām Andra Brieža (no “Pirts” līdz autorizdevumam) ...un gadi skrējuši kā brieži”) un vienīgajai Aivara Ustupa grāmatai “Vietējais” (2018).

Šo gadu desmitu laikā mūsu durvis vēruši daudzi redakcijai tuvi cilvēki: pēc padoma, atbalsta vai ar jau gatavu ideju/garadarbu azotē. *Sen sen* — mākslinieki Vilis Zaķis un Juris Ore, vēlāk Jānis Tančers, rakstītāji — Viks, Tamāra Skrīna, Daina Sirmā, Ivars Briedis un citi. Labi ļaudis — ar sakārtotu domāšanu, teiktu Ozoliņš. No muzejniekiem un bibliotekāriem līdz tiem, kas sirdī *grāmatnieki* vai dzejnieki, vēsturnieki vai — sportisti. Kas nav pierakstīts, tas nav bijis, nesen mums visiem atgādināja Ivars Seleckis.

MŪSU PAŠU “VALMIERIETIS”

Ja pareizi atceros, tā bija Māras ideja Valmieras apaļās jubilejas gadā: mūsu avīzei vajag pielikumu! Uzņēmos jaunā bērna aprūpi un tad vēl nedomāju, ka tie būs tik daudzi gadi ar “Valmierieti”. Nosaukumam izvēlējamies visskaistāko vārdu, reizē arī godinot Latvijas brīvvalsts laikā iznākušo vietējo laikrakstu. Protams, ja iznāk reizi mēnesī, tad aktuālo ziņu tur nebūs, bet stāsti par personībām, pašiem valmieriešiem pagātnē, tagadnē un nākotnē, viņu domas un sapņi, gaišie un tumšie brīži, prieks un skumjas gan. Viedokļi, pārdomas, iespēja izteikties un iepazīt pilsētas personības, uzzināt par pārlaicīgiem notikumiem pašlaik vai senāk; pirmajā lappusē kvalitatīvas fotogrāfijas gana iespaidīgā izmērā, — apmēram tā būvējām “Valmierieša” vīziju. Pielikuma galviņas noformējumā kā nosaukuma ēnu izmantojām mākslinieka Jāņa Jansona grafiku.

Līdz šim gadam regulāri iznākuši... nav skaitīts, cik “Valmieriešu”, bet katra mēneša pēdējā trešdienā *viņš* bijis klāt. Ar pamatīgo vērša pieri un liepu pilsētas ģerbonī, gotiskajiem burtiem titulā, oficiālo izdevēja reģistru un kāda lieliska valmierieša skatienu no pirmā vāka. Īpaša vieta vienmēr bijusi ievada slejai. Lielākoties tai izvēlējamies autorus, par kuru darba kvalitāti nebija šaubu, rakstītājus, kuros ieklausās. Tomēr, piemēram, 2014. gada diezgan bargajā janvāra salā kāds citiem nezināms autors Artūrs Sarma slejā rakstījis: *Četri ir labs skaitlis. Četri stūri, četri riteņi, četri balti krekli un četri vīri bobsleja kamanās. Es pasmaidu visām četrām dabas stihijām un skatos, kā uz manām rokām kūst sniega pārslas. Nekas nav mūžīgs — ne sniega mētēlis uz egles, ne sniegavīrs pagalmā, ne ledus sega uz dīķa. Priecājies, kamēr ir. Atstāj savas pēdas sniegā vismaz uz brīdi. Pa tevis iemītām pēdām kādam ir vieglāk brist. Jā,*

šīs slejas reizēm ir kā literāras esejas, bet reizēm arī kā politiski asi vēstījumi par aktuālo. Pēdējos gados esam uzrunājuši Tamāru Skrīnu, Dainu Sirmo, vēl citus autorus.

“Valmierietis” vēstījis par aktualitātēm pilsētas un novada ilglaicīgajās norisēs, bet cēlis godā arī mūsu saknes. Nav nejaušība, ka ilggadēji un uzticīgi autori ir vēsturnieki — Ingrīda Zīriņa, Tālis Pumpuriņš, Liene un Alberts Rokpeļņi, dzīvu interesi radījuši Astrīdas Aizsilnieces atskati uz stikla šķiedras rūpnīcas ļaužu radošajām izpausmēm.

Nu jau otro gadu “Valmierietis” rosās Jūlija Cukura pārziņā. Viss turpinās, sācies jauns cēliens ar jaunām idejām un jauniem autoriem.
